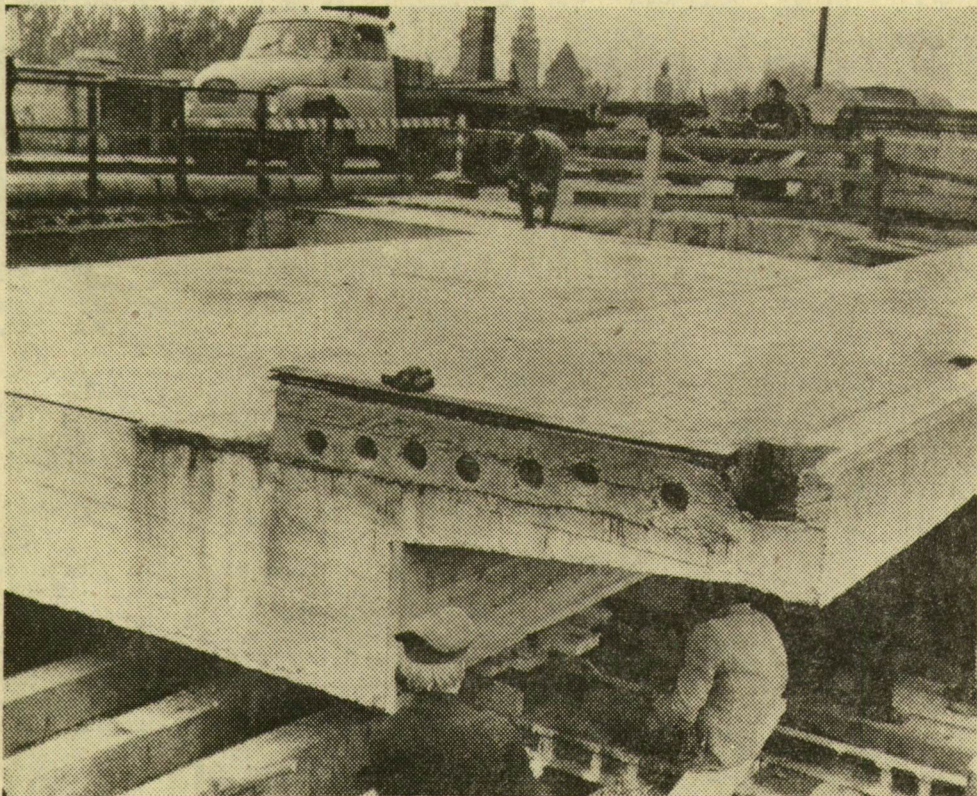

Somogyi Károlyné felvétele

Rég várt és ritkán látott pillanatoknak vagyunk szemtanúi két rapja: megkezdtek a hidépítők az előre elkészített új vasbeton hídfő betolását Újszegeden. Ahogy arról már értesülhettünk, december végéig kell a közúti igazgatóságnak befejeznie a munkát, de senki sem haragudna, ha karácsonyi ajándékként végre zökkenőmentessé válna a forgalom egyetlen hidunkon.

Indul a hídfő

A tanácsok negyedik ötéves tervének főbb beruházásai

A negyedik ötéves terv esztendeiben 70 százalékkal több pénzt fordítanak beruházásokra a tanácsok, mint a most záruló tervidőszakban. A tetemes summa több mint 70 százaléka a lakásépítésre, 10 százaléka közműfejlesztésre jut, 5,3 százaléka a kulturális, 4,9 százaléka az egészségügyi és szociális szolgáltatások színvonalának emelését szolgálja. A fennmaradó összeget pedig a helyi közlekedés javítására, a sütő-, a nyomdaipar és a lakossági szolgáltatás hálózat bővítésére költik.

Tanácsai beruházásként 1971–1975 között 160 ezer lakás épül fel, kétszer annyi, mint a harmadik ötéves terv esztendeiben. A terv szerint növekszik a korszerű technológiával épített lakások száma, a lakások felszereltségénél tartják a már kialakult magas színvonalat.

Több mint 12 milliárd forint jut a vízellátás javítására, a csatornahálózat növelésére, korszerűsítésére. A negyedik ötéves tervben biztosított anyagi lehetőségek országosan napi mintegy 780–800 ezer köbméter víztermelő kapacitás, csaknem 5000 kilométer vízvezeték és mintegy ezer kilométer csatornahálózat építését teszik lehetővé. Ugyanakkor a fejlesztésre szánt összeg több mint egynegyedét fordítják az elavult közművek teljes felújítására. A városi és falusi közműfejlesztések eredményeként a közműves vízzel ellátott lakosok száma a jelenlegi 5,6 millió főről a tervidőszak végére várhatóan 6,7 millióra növekszik, a csatornával ellátottaké pedig a mostani 2,9 millió helyett 3,5 millió lesz.

Jelentős összegeket áldoznak a tanácsok a körzeti iskolahálózat bővítésére — mindenekelőtt a tanyás és aprófalvas megyékben, valamint az általános iskolák felsőtagozatosainak elhelyezésére szolgáló diákotthonok létesítésére. A terv összesen mintegy 2500 új általános iskolai tanterem és több mint 9 ezer diákotthoni hely megépítésével számol. A fejlesztés elsősorban a legrosszabbul ellátott vidékek — így mindenekelőtt Bács, Borsod, Fejér, Hajdú, Pest, Szabolcs és Veszprém megye — helyzetének javítását célozza. A középiskolai há-

lózatot 300 tanterem és 230 műhelyterem megépítésével bővítik, s a tervidőszakban újabb 12–13 ezer középiskolás kaphat helyet diákotthonokban.

A terv a tanácsai, egészségügyi és szociális beruházásokra fordítható pénz körülbelül kétharmadát kórházépítésre, felszerelésre irányozza elő. A tervidőszakban a tanácsai gyógyintézeti ágyak száma valamivel több mint hatezerrel növekszik, s így a tízezer lakosra jutó gyógyintézeti ágyszám az idei 83-ról 1975-ben 88-ra emelkedik. Fejlesztik a járóbeteg-ellátást is: 250 új általános orvosi, s 300 gyermekorvosi körzet létesül. A

napi szakorvosi órászám 6200-zal emelkedik, s a tanácsai beruházásból csaknem 9 ezer új bölcsődei hely létesül. A gyermek-egészségügyi ellátást 900 új csecsemőotthoni és 500 egészségügyi-gyermekotthoni hely segíti majd. Az idősebb és munkaképtelen emberek intézeti elhelyezésének lehetőségei is bővülnek a tervbe vett 3 ezer új szociális otthoni hely megépítésével.

Meggyorsul — országosan — a meglévő úthálózat korszerűsítése, a vidéki városokban mintegy 260 kilométer új út építésével és 1200 kilométernyi út korszerűsítésével számol a tanácsok népgazdasági terve. (MTI)

Változik a vállalati jövedelem- és bérszabályozás

Buda István miniszterhelyettes előadása Szegeden

Közérdekű témáról tartott előadást — az MSZMP Csongrád megyei bizottsága és a Csongrád megyei tanács vb meghívásának eleget téve — Buda István munkaügyi miniszterhelyettes. A megyei tanács épületének nagytermét zsúfolásig megtöltötték az érdeklődő szakemberek, elsősorban vállalati igazgatók és munkaügyi előadók. Különböző fórumokon többször hangzott már el előadás, vita a vállalati jövedelem- és bérszabályozás változásairól és a jövő esztendő elején bevezetésre kerülő új rendszeréről. Mégis érdekes volt „első kézből” hallani mindazokról a várható változásokról, amelyek 1971-től érvénybe lépnek a jövedelem- és a bérszabályozásban.

Elmondta a miniszterhelyettes, hogy jövőre is fokozatosan, a negyedik ötéves terv idején néhány termelői ár is megváltozik. Így például az energiahordozók közül a szénhidrogének termelői ára csökkenni fog, míg a szénfémek és a hőre lágyuló műanyagok termelői

árak függetlenül a termelői árváltozások nem számot tevének, s összességükben sem lesz nagyobb az ingadozás 1–2 százaléknál. Részletesen foglalkozott előadásában az állami szubvencióval. Hangsúlyozta, hogy fokozatosan tovább csökkentik az állami támogatást, arra készítve a termelővállalatokat, hogy növeljék gazdálkodásuk hatékonyságát. Marad persze állami dotáció a jövőben is, és bizonyos formában támogatják azokat a területeket, amelyek például a lakossági igények közvetlen kielégítését szolgálják.

Kitűnik a vállalati jövedelem- és bérszabályozás új rendszeréből, hogy az elő- és a holtmunka jobb arányának kialakítására törekszik. Így például felelemel az illetményadót, ugyanakkor csökkentik az eszközleltési járulékot. A vállalatoknál a már bevezetett nyereségelosztás rendszere nem változik meg, de a belőle képzett alapok aránya igen: bővül a részesedési és szűkül a fejlesztési alap-ségadózás. A fejlesztési alap-

nál megmarad ugyan a 60 százalékos adó, de a korábbi 10 százalékról 12,5 százalékra nő a tartalékalapba helyezés kötelező aránya. A bérszínvonal alakulását is új alapokra helyezik. Vagyis, a vállalati bérszínvonal emelése elsősorban az egy dolgozóra jutó nyereség és bér összegének növekedésétől függ. Közismert már a gazdasági szakemberek előtt egy tört szám, amely így néz ki: nyereség + kifizetett bérek/foglalkoztatott létszám. A számlálóban a vállalat mérleg szerinti nyeresége és mindenfajta bérjellegű kifizetés, a nevezőben pedig a foglalkoztatott létszám. Az 1967-es bérszínvonal helyett január 1-től már az 1970-es tényszámokat kell figyelembe venni. A törtből is érkezelhető, hogy a nyereség függvénye marad ugyan a bérszínvonal, de szorosan tapad a gazdálkodás hatékonyságához. A vállalati jövedelem- és bérszabályozás új rendszerét részletesen közzéadja a Magyar Közlöny következő, 99. száma, amely valószínű sokat forog majd a gazdasági szakemberek kezében.

Az életszínvonal építőkövei

A Magyar Szocialista Munkáspárt X. Kongresszusának irányelve külön fejezetben foglalkozik az életszínvonal témakörével. A IV. ötéves tervben is sokkal nagyobb a súlya ezeknek a kérdéseknek, mint amilyen az előző öt-éves tervekben volt.

A társadalom elismeri, hogy az elmúlt 25 év alatt a lakosság életszínvonala jelentős mértékben nőtt, de ezt a növekedést az emberek nem egyformán ítélik meg. Ennek bizonyára egyik oka az, hogy egyes rétegek, családok életszínvonala nem azonos méretekben és ütemben emelkedett. Nehezíti az érzékelést az is, hogy az emelkedés általában évenként egyenletesen szerény mértékű léptekkel, s nem ötvenként ugrásszerűen megy végbe. A gazdasági fejlődéshez igazodó folyamatos emelkedést a lakosság nem érzékeli eléggé.

Furcsa dolog az, amikor a valósághoz szigorúan ragaszkodó statisztika sok-sok tény felsorakoztatásával kimutatja az életszínvonal-emelkedést, de ezt az emberek saját környezetükben nem mindig a valóságnak megfelelően érzékelik. Az életszínvonal-emelkedés mértékét vitatva, gyakran még a jobbmódúak is úgy vélekednek, hogy most kevesebb a szabadrendelkezési pénzünk, mint 5–10 évvel ezelőtt. Ez csakugyan előfordulhat. Hiszen — hála a termelés és a kereskedelem fejlődésének, no meg a jövedelmek növekedésének — azóta vettek autózifontól kezdve televízióig keresztül, esetleg hűtőszekrényig, autót is sok mindent. Lehet, hogy magasabb költségű új lakásba költöztek, vagy éppen rászoktak a konyakra. Akinek televíziója van, annak fizetnie kell a havi ötven forintot és időnként a javíttatás költségeit. Akinek autózifonja van, annak vennie kell a patront. A modern lakásba, modern szobabútor kell. Egyik kiadás hozza magával a másikat. A kiadásoknak ez a sunyi növekedése emészti a pénzt, de ezt nem minden-

ki tekinti életszínvonal-emelkedés velejárójának.

Az emberek ritkán gondolnak arra is, hogy az életszínvonalat nem egyedül a munkabér, a jövedelem határozza meg. Pedig érdemes elgondolkodni azon, hogy amíg az éves kiskereskedelmi forgalom 120 milliárd forint körüli, ugyanakkor az állam évente körülbelül 50 milliárdot költ a szociális, kulturális, oktatási, egészségügyi célokra, valamint a fogyasztói árakat olcsóbbító úgynevezett árkiegészítésekre. Végeredményben ide kell számítani a termelés költségvetési támogatásának azt a részét, amely kihat a fogyasztói árakra, s ez szintén jelentős — legalább 20 milliárdnyi — összeg.

S igazán nem nehéz elismerni, hogy az ingyenes oktatás, egészségügyi ellátás, a nyugdíj, a családi pótlék, a gyermekgondozási segély stb. mind-mind tényezői az életszínvonalnak. Ha az állam helyett minden esetben annak kellene fizetnie egy szolgálatát, aki éppen igénybe veszi, az állami kiadások csökkenése révén, a munkabér jóval magasabb lehetne. Viszont ily módon a lakosság kiadása lényegesen megnőne, ennek következtében a jövedelme összességében változatlan maradna. Sőt, a szerényebb életkörülmények között élő családoké — különösen a többgyermekeseké — bizonyosan csökkenne. Ez pedig összeférhetetlen szocialista elveinkkel. Szocialista vívmány az, hogy aki beteg, ingyenes kezelésben, kórházi ápolásban és kedvezményes gyógyszerellátásban részesüljön. Szocialista vívmány az, hogy az alap- és középfokú oktatás ingyenes, az üdültetés, az üzemi étkezés kedvezményes stb. Lehet, hogy ez olykor nem tetszik azoknak, akik soha nem voltak betegek, akik nem jártak közép- vagy főiskolába és nem veszik igénybe az üdülési, üzemi étkeztetési lehetőségeket, az óvodákat, bölcsődéket. Mindenkinek — ugye — nem lehet igaza.

Az köztudott, hogy az életszínvonal alapja: mekkora a munkából származó jövedelem. Ehhez járul a nyugdíj és a családi pótlék, elsősorban azért, hogy azokban a családokban, ahol a keresőkhöz viszonyítva sok az eltartott, ne legyen az életszint igazságtalanul alacsony. Végül alapelem: a társadalmi juttatás számos formája. Döntő részben attól függ tehát az életszínvonalunk, hogy folyamatos szükségleteinket milyen mértékben és milyen szinten tudjuk kielégíteni közvetlen jövedelmünkkel és a társadalmi juttatásokból.

Egyszerű számtani művelettel bizonyítható, hogy az ugyanolyan nagyságú családi jövedelem, azonos körülményeket feltételezve, csak akkor eredményez megközelítően hasonló életszínvonalat az egyes családok számára, ha azonos az eltartottak száma is, más szóval az egy főre jutó jövedelem. Gyakran még ez is kevés a reális összehasonlításokhoz, mert megtörténik, hogy két családban azonos az egy főre jutó jövedelem, mégis különböző az életszínvonal. Miért? Tegyük fel, hogy mindkét család egy családtagra jutó jövedelme 1500 forint. Az

egyik egy nyugdíjas házaspár, ahol megvan minden ami kell: lakás, ruha, bútor, televízió, háztartási gépek stb. A másik egy fiatal házaspár, akiknek jövedelmük viszonylag tűrhető, de nincs lakásuk, s egy ötszáz forintos albérlésben laknak. Arról nem is álmodnak, hogy bútort, televíziót vegyenek. Belátható időn belül esetleg a lakáshoz szükséges pénzt sem képesek összegyűjteni, mert az albérlési díj éppen a megtakarítható pénzüket viszi el.

Vagyis: nem mindegy, hogy ki hol áll, honnan indul. Aki most alapít családot, annak gyakran hosszabb-rövidebb ideig lényegesen alacsonyabb az életszínvonala, mint aki már „egyesben” van. Ha a fiatalok lakáshoz akarnak jutni, havonta minimálisan egy ezrest félre kell tenniük. Közvetlenül felhasználható jövedelmük tehát egy adott esetben nem 3000 forint, hanem csak 2000. Egy főre nem 1500 forint jut, hanem csak 1000. Hiába keresnek viszonylag tűrhetően, a kényszerű takarékoskodás miatt nem élhetnek valami jól.

Az életszínvonal meghatározó tényezője tehát a folyó jövedelmek és a társadalmi juttatások mellett az eltartottak száma, a család ellátottsága lakással, bútorral, ruhával, az élet tárgyi feltételeivel. A legnagyobb életszínvonal-különbségek talán éppen ebben mutatkoznak. Ezért került egyik fő célkitűzésként a IV. ötéves terv számai közé a 400 ezer lakás felépítése. Ennek a fele állami költségen épül, hiszen sokan saját erejükből soha nem tudnának lakást, házat építeni, de ehhez valamivel hozzájárulni igen.

Az életszínvonal további tényezői is jelentősek, de ezeket nem mindig értékelik megfelelően a lakosság. Ilyen tényezők: a munkaidő hossza, a munkakörülmények civilizáltsága, a tömegközlekedés, a kiskereskedelmi áruellátás színvonala, a munkahely távolsága, az oktatás- és az egészségügyi ellátás szintje, a továbbképzés, a kulturálódás és a sportolás lehetősége, a kommunális ellátás állapota, a létbiztonság, a munkalehetőség.

Az életszínvonalnak ezek az építőkövei csak akkor tűnnek a szemünkbe, ha baj van velük, tehát ha piszkos a munkahely, nehéz az elhelyezkedés, zsúfoltak a vonatokat, az autóbuszok, kilométerekre van a legközelebbi bolt, hiányzanak az olcsóbb termékek az üzletekből, nincs járda és nem ég a villany a mellékutcaiban, drága pénzen albérlésben kell adni a gyereket a távoli városba, hogy elvégezhesse a középiskolát, a munkahelyen nincs szabad szombat, a lakásból hiányzik a gáz-, a vízvezeték, és még lehetne sorolni ki tudja meddig.

Az életszínvonal tehát igen összetett dolog. És nem csekély gondot okoz az állami és a tanácsai szerveknek, vállalatoknak és szövetkezeteknek, hogy nagyjából minden életszínvonal elem fejlődjék, ne maradjon el egyik a másiktól. A párt- és az állam gazdaságpolitikájának egyik fő alkotóeleme éppen ezért az életszínvonal-politika. Mert mindent, amit tesz, az emberért teszi.

Pirityi Ottó